

87

GONDOLAT

RIPORTUJSÁG.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

TARTALOM:

B. J.: A MI NAGY HIBÁINK. — LAMPÉRTH GÉZA:
 PRO LYRA! — 1875—1919. (S. J.). — LENDVAI ISTVÁN:
 VALAMI A SZENVEDÉSRŐL. — SZ. P.: PÁTER BONA-
 VENTURA. — ELTÜNT A NÉPSZAVA (PANASZOS
 LEVÉL). — KUN BÉLA ÉS A KERESZTÉNYSÉG
 (—f—). — CSINÁLJANAK RENDET A MUNKÁS-
 BIZTOSITÓNÁL! (gj.). — AKTUÁLIS PROBLÉMÁK. —
 KRÓNIKA. — HERCZ IMRE RAJZAI.

B U D A P E S T
 1919. NOVEMBER 13.
 I. ÉVF. 5. SZ.
 ELŐFIZETÉSI DIJ EGY ÉVRE: 100 KORONA.

KIADJA: A KÖZPONTI SAJTÓVÁLLALAT R. T.

GONDOLAT

TARTALOM: B. J.: A mi nagy hibáink. — Lampérth Géza: Pro Iyra! — S. J.: 1875—1919. — Lendvai István: Valami a szenvedésről. — Sz. P. Péter Bonaventura. — Panaszos levél. — Kun Béla és a kereszténység (—f—). — Csináljanak rendet a Munkásbiztosítónál! — Aktuális problémák: Miért van a Szépművészeti Múzeum elzárva. — Szénhiány miatt szünetel a tanítás. — Krónika: Magyar kurzus a színházakban. — Vázsonyi: „... a mi jelszavunk is a keresztény Magyarország”. — Karinthy Frigyes helyreigazítást kér. — Hercz Imre rajzai.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, IV. ker., Gerlóczy-utca 11. sz.
Szerkesztési órák mindennap 11 és 1 óra között. :: Kéziratokat nem adunk vissza.
Előfizetési ár: egy évre 100 kor., félévre 50 kor., negyedévre 25 kor.

GONDOLAT. A diadaltarató keresztény sajtó terén régóta érzett hiányt pótol e riportlap, s hogy mennyire szükség van rá, bizonyítja a máról-holnapra történt szinte példátlan elterjedtsége. A *Gondolat* elérte azt, hogy már a második számával fogalomná nőtte ki magát s ma már nélkülözhetetlen olvasmánya a keresztény közönségnek. A jó gondolat, hogy *Gondolat* legyen, Barka Józsefé, aki eddig a lapot vezette, s aki továbbra is fáradhatatlan munkása lesz riportlapunknak. A *Gondolat* mátol fogva szélesebb keretekben fog dolgozni, ezért kapcsolódott bele a legnagyobb keresztény sajtóvállalatba, a Központi Sajtóvállalat Részvénytársaságba, s e számától kezdve annak kiadásában jelenik meg, élvezve a vállalat nagystilű, modern adminisztrálásának minden előnyét. A szerkesztést Burján Károly közismert keresztény írónk fogja vezetni, a keresztény írógárda kitűnőségeinek közreműködésével. Szerkesztősége és kiadóhivatala IV. Gerlóczy-utca 11. szám alatt van. A lapra vonatkozó mindenféle ügyben ide kell fordulni. Előfizetni a Sajtóvállalat fő- és fiókkiadóhivatalaiban lehet (Szent István könyvkereskedés, Kecskeméty-utca, Táltos könyvkereskedés, Kossuth Lajos-utca, fiókkiadóhivatal: Duna-utca 6.). Egyes szám ára 2 korona. A Sajtóvállalat összes lapárusitójánál is kapható.

**Női kelengyét
és fehérneműt**

Kuncz József és Társa
cégtől vásároljon. Budapest,
Bécsi-u. és Deák Ferenc-u. sarak.

**PACHER GYULA UTÓDA
TÓTH GÁBOR**

fűszer és csemegekereskedő

▽ Budapest, I., ▽
Pauler-utca 5.

**Keresztény férfiak és nők, kik lapárusítással foglalkozni
óhajtanak, jelentkezzenek lapunk kiadóhivatalában. ≡**

◆ Riportlap. ◆

Felelős szerkesztő:
Burján Károly.

A mi nagy hibáink.

Ha valóban azt akarjuk, hogy a végre feleszmélő és öntudatra ébredő magyarságnak hatalmas megmozdulása, amely a keresztény és nemzeti restauráció jegyében történt, ne legyen pusztán hangulat, jelszó és illúzió, hanem bátor és céltudatos tettekben megnyilatkozó eleven hatóerő, akkor nem érhetjük be azzal, hogy állandóan a velünk szemben álló tábor hibáit és gyarlóságait ostorozzuk, hanem rá kell eszmélnünk a mi saját nagy hibáinkra és mulasztásainkra is. Engem senki sem gyanusíthat filozemitizmussal, mert hiszen nyíltan hirdetem és hirdetem, hogy Magyarország tragédiáját igen nagy mértékben a hatalomra jutott destruktív zsidó szellem okozta, sőt nem csináltam titkot abból sem, hogy a magyarság szempontjából egyenesen létkérdésnek tartom, meg tud-e birkózni a felülkerekedett zsidó hatalommal vagy sem. De szerencsétlenségnek, sőt kész veszedelemnek tartanám azt, ha akkor, amidőn egy

uj magyar világnak, egy egészségesebb közéleti fejlődésnek az útját egyengetjük, a zsidók felelősségének megállapításával és elítélésével elintéztünk vélnők a dolgot. Az antiszemitizmus itt van. Bizonyára nem ok nélkül, nem jog nélkül. De nekünk, ha objektíve akarunk itélni, meg kell tekintenünk az érem másik oldalát is és le kell szögeznünk igazságként azt a megállapítást: hogy a zsidóság sohasem ragadhatta volna olyan mértékben a vezetést a kezébe, mint ahogy az a múltban történt (s ahogy jórészt még a jelenben is van!) ha a magyar társadalom nem lett volna annyira megterhelve gyarlóságokkal és bűnökkel, mint amennyire megvolt. Illő, hogy ezt is szóvátegyük és megállapítsuk, hogy a zsidóságnak is voltak és vannak a sok rossz mellett követésreméltó jó tulajdonságai is, amelyek belőlünk hiányoznak és viszont bennünk is voltak a jó tulajdonságok és derék hajlandóságok mellett nagy fogyatkozások és gyarlóságok is, amelyektől ők mentek voltak.

GONDOLAT

Az persze egészen más lapra tartozik, hogy tulajdonképpen a kitűnő tulajdonságaikkal is a mi romlásunkat készítették elő, mert hiszen a legtöbb energiát és tehetséget nem a magyar faj szellemi és gazdasági előbbrevitelének munkájában, hanem az egyéni, a családi és faji érdekek érvényesítésében használták fel.

Ki tagadhatná például, hogy a zsidóságban csodálatosan erős volt és erős ma is a faji érzés és összetartás? Felejtethetlen előttem, hogyan felkarolták, milyen bőkezűen támogatták pl. Budapesten a muszka zsidókat. És ez így volt Oroszországban a magyarországi zsidókkal, így volt ez az egész világon. A zsidók megértik és segítik egymást. A faji szolidaritás olyan erős náluk, hogy arra egyáltalában nincs példa más népeknél. Csodálatos dolog ez. Van egy nép, amelyet internacionalista érzésűnek mondanak és amely tényleg internacionalizmust hirdet abban a nemzeti társadalomban, amelybe beékelődik, de amely nép tulajdonképpen a világnek legnacionalistább érzésű, sőt legsovénabb gondolkozású emberfajtája. Ez kétségkívül paradoxon, de nem paradoxon-e az is, hogy ez a legantiszociálisabb (a legnagyobb mértékben egoista) faj vállalkozik a szociális világfelfogás propagálására? Mindezek adatok a zsidó psziché megértéséhez. Annyi bizonyos, hogy a zsidó egyetértés, a zsidó fajszeretet, a zsidó szolidaritás csodákat művelt a múltban és csodákat művel a jelenben is. Milyen szeretettel, milyen megértéssel felkarolnak ők minden zsidó erőt, min-

den zsidó tehetséget. Milyen tisztán látják ott, hogy a zsidó tehetségek támogatása, gyámolítása a legvitálisabb, a legfontosabb faji érdek! Hogyan megnyílnak a szivek és megnyílnak az erszények, ha arról van szó, hogy valakit, aki közülök való, segíteni kell. És nálunk? Erről jobb nem beszélni, mert a keserűség, a bánat, sőt a gyűlölet önti el az ember szívét, ha az elkallódott, magukra hagyott, kinos vergődésben, halálos árvaságban elpusztult magyar tehetségek sorsára gondol, akikkel nem törődött senki, sem a kicsinyek, sem a nagyok, akiknek el kellett pusztulniok nemtörődömségben és közönyben azért, mert magyar földre vetette őket a végzet.

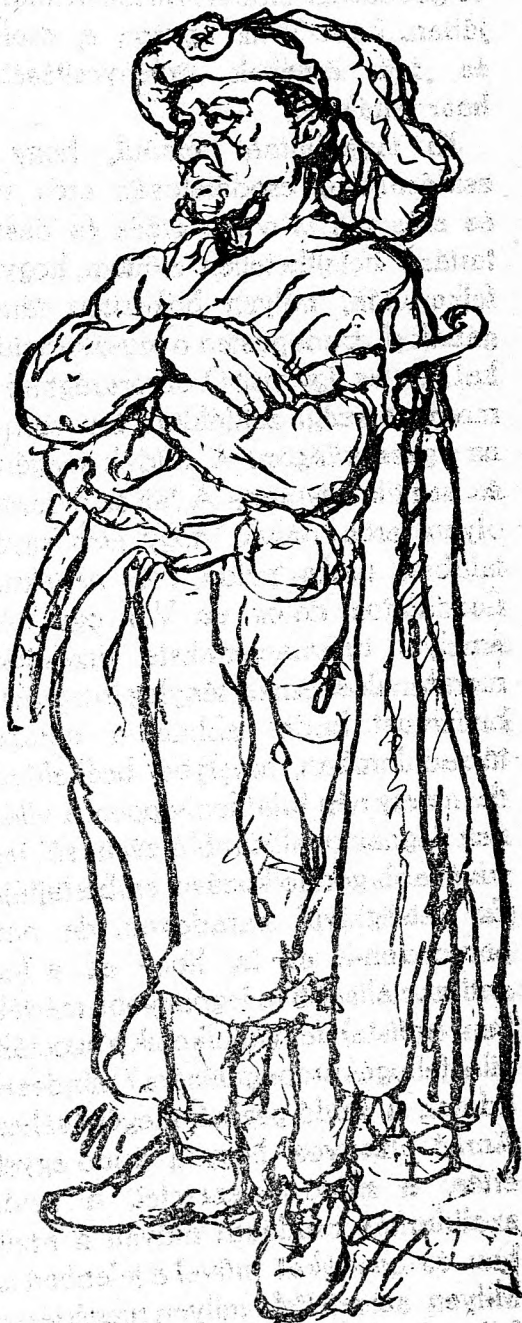
Nem akarok hosszasan időzni a zsidóknak közismert élelmességénél és vállalkozási hajlandóságánál. Nem akarom külön kiemelni azt sem, — amit különben mindenki tud — hogy az élelmességük sokszor szemtelenségbe és a vállalkozási hajlamuk kalandorságba megy át. De igenis hivatkozni akarok a zsidó akaratere és — ami ezzel szoros összefügg — a zsidó szorgalomra. Ne mondja nekem senki, hogy a zsidó pusztán annak köszönheti meglepően gyors előbbrejutását, boldogulását, hogy csal. Hát igenis, a zsidó nem riad vissza a kisebb-nagyobb csalásoktól, de azt már még sem lehet állítani, hogy sikereinek titka kizárólag ebben rejlik. Igenis tudomásul kell venni, hogy a zsidóban nagyon fejlett akaratere és az akadályokkal viaskodó szorgalom

van, hogy a zsidó tanulékony, hogy nagy benne az állhatatosság és kitartás. Természetesen ez az állhatatosság és kitartás nagyon is egyoldalú, legtöbbször kizárólag egyéni vagy faji célokat szolgál, de megvan és számolni kell vele, mint egy velünk szemben álló faj jellegzetes tulajdonságával.

Most, amidőn a jobb magyar jövő utjait keresgetjük, amidőn a zsidóság diadalmas nekilendülésének és a saját fajunk halálos sorvadásának okai után kutatunk, meg kell látnunk a másik fél előnyeit és meg kell látnunk a saját hibáinkat is. Meg kell látnia a magyarságnak, hogy elmúltak a multak s a lovaink lesántultak. Nem szerettük eléggé a tudományokat és művészeteket. Egy istenünk volt csak — bálvány-isten ama Hatalmas helyett! — a politika. És Istenem, sokszor — a legtöbbször! — milyen kicsinyes, milyen alantjáró, pepecselő politika. Gyarló célkitűzések, a nemzeti öncélúság gondolatának mellőzése, a faj érdekeinek semmibevevése. A magyar közéletnek nem igen voltak nagy, súlyos egyéniségei, önzetlen és tisztajellemű harcosai. Tisztán látta mindenki, hogy pusztán a koncert, a hatalomért folyik a szánalmas torna.

Élhetetlenség, tunyaság és széthuzás jellemezték bennünket a multban. Avagy nem volt-e élhetetlenség szótanul, illetve energikus cselekvés nélkül szemlélni, mint huzzák ki alólunk előbb a vánkost, később a földet, hogyan csuszik át lassanként a szellemi és gazdasági életnek korlátlan

irányítása egy fajilag idegen, törpe kisebbség kezére? Keleti közönnyel, morgolódo tehetetlenséggel néztük, miképpen válik koldussá és rabszol-

Bakó László, Othello címszerképében.

gává a magyar a tulajdon hazájában. A Pató Pálok nemzete voltunk, akik mindent elmulasztottunk, amit meg kellett volna cselekednünk. A magyar pszihéből hiányzott a mélység és az erő. Nagy fellángolások, nagy felhevülések, de kevés céltudatosság, kevés állhatatosság és legkevesebb cselekvés. Nem szerettük egymást. Aki közülünk egy fejjel nagyobb volt, mint a többi, azt agyonütöttük intrikával, közönnyel, rosszindulattal és nem vettük észre, hogy tulajdonképpen saját magunkat ütjük agyon. Elfogadtunk minden talmi tehetséget igazi nagyságnak és minden kócbelü figurát fenoménnek, ha idegen máz volt rajta. Csak a saját fajtánk nem kellett nekünk soha igazán. Ha felsirt néha-néha egy-egy bús magyar lélek és tragédiát jósolt, kikacagtuk és bohócsipkát csaptunk a fejére. Hiányoztak a magyar társadalomból azok a hatalmas összefogó erők, amelyek összetudták volna tartani ezt a széthuzó, százfelé tagolt, nem eléggé öntudatos és nem eléggé erős társadalmat. Nem voltak nagy vezető gondolataink, amelyek, mint egy roppant reflektor, rávilágítottak volna a magyar élet sajátos utjaira és feladataira. Pártok, marakodások, személyi hajsza, önzés, kicsinyesség és rosszindulat: ezek valának a mi bús magyar sorsunknak rossz csillagai.

Megtette-e mindenki kötelességét? Elvégezte-e ki-ki azt a munkát, amelyet rájabizott az élet? Én azt hiszem senki. Sem a kicsinyek, sem a nagyok. Legkevésbé az utóbbiak. Áldoztak-e

az u. n. felsőbb tizezrek az igazán magyar sajtóért, tudományosságért és művészetért idejében annyit, amennyit áldozniok kellett volna? Felkarolták-e ezek a hatalmas urak a világnak legjobban elhanyagolt magyar tehetségeit olyan anyás szeretettel, mint ahogy az kötelességük lett volna? Történtek-e hatalmas erőfeszítések részünkről abban az irányban, hogy a pénz, a föld, a gyár a magyarságé legyen és ne idegeneké? Tanítottak-e törekvő magyar ifjakat hazai és külföldi iskolákon százával és ezrével? Általában volt-e ezeknek az u. n. felsőbb tizezreknek egy egységes vagy legalább az alapelvekben megegyező és a pártpolitikai szempontokon felülemelkedő magyar gazdasági és kulturális programjuk? Mert, ha lett volna, ők sok mindent megtehettek volna és akkor most ők is jobban éreznék magukat és jobban éreznénk magunkat mi is.

Most a nemzetnek hamvazószerdája van. Hamut szór a fejére. Hát csak szórjon is, mert nagy szüksége van a magábaszállásra. A mult hibáinak és mulasztásainak felismeréséből fakad a tisztább, jobb, igazabb élet, amelynek az eljövételében bizunk, amelynek az eljöveteleért munkálkodni akarunk.

B. J.

Pro lyra!

Csendes megjegyzések.

— Ujságlapok szélére. —

Nemrégiben a „Gondolat“-ban arra kértem író- és költő-társaimat: ne üljünk most már hallgató ajakkal; írjunk, énekeljünk hitet, erőt a magyar jövőért küzdők lelkébe és karjaiba. Hozzátehetem itt még: mutassunk rá „szép hegedűszóban“ multunk tévedéseire, hogy ezeket a jövőben elkerüljük.

Azóta fájdalmasan tapasztaltam, hogy a magyar írókra, költőkre háramló ily irányu munkának ezidőszerint még több nagy akadályja van. Nem akarok ezekre most részletesen kitérni, már csak a papirhiány miatt sem, ami szintén egyik ilyen akadály. De egyre, talán a legelsőre, mely nézetem szerint az írók útjába áll, mégis rámutatok, mert azt hiszem, egy kis jóakarattal s hogy úgy mondjam, az érem másik oldalának némi megvilágosítása után, ez az akadály könnyűszerrel kiküszöbölhető lenne.

Nyíltan és őszintén szólok — sine ira et studio. Ezt előre is szeretettel ajánlom mindazok figyelmébe, akiket e csendes megjegyzések netán közelebbről érintenének. Azzal is eleve tisztában vagyok, hogy némiképpen a „pro domo“ beszélés gyanuja érhet. De ezt is vállalom. Vállalom olyan értelemben, mint ha, teszem a kalickába zárt pacsirta — hiába, ez az én kedves énekes madaram! — szót emelne azért, hogy bocsássák őt Isten szabad ege alá, a zsendülő mezők fölé, hogy ott elzenghesse istenadta énekét a verejtékes munkában fáradó szántóvetők léleküdtetésére... És erre a rabtartó (vagy mondjuk szelidebben: kalickatulajdonos) azzal gyanusítaná meg a szürke kis énekest, hogy pro domo beszél. És eme gyanu terhének

testvéri megosztásában bizton számítok összes énekestársaim készséges támogatására. Így majd aztán csak elbirjuk valahogy.

Tehát — ad rem! Az akadály, amit itt szóvá teszek, lapjaink egy részének merev elzárkózása a versek elől, vagy jobb esetben az a lekicsinyelő gesztusa, amellyel itt-ott talán mégis ajtót nyitnak — ekkor is csendesen csak valami hátsó mellékajtot — a szegény, félve kopogtató vers előtt. Áll ez körülbelül nemcsak a rimekbe csendülő, hanem a kötetlen alaku írásokra is, ha azok nem a megszo-kott sablonos, többnyire szerelmi-, vagy éppen detektív-történetkével kívánják a közönség idegeit izgatni, hanem a lyra melegebb és közvetlenebb hangján szeretnének a lelkekhez — a sajnos, még most is sokszor szunyókáló magyar lelkekhez — szólani. (Áll még a magyar történelmi tárgyú írásokra is, de ez más lapra tartozik.) Áperte megmondva: ezek a lapok bizonyos lyra-iszonyban szenvednek, ami még a mult idők betegsége s aminek volt és van is bizonyos jogos és érthető alapja — a lyra bizonyos fajtájával szemben. A hiba azonban itt, úgy gondolom, az általanosításban van és abban a balhiedelemben, hogy a közönség nem szereti, nem kívánja a lyrikus írásokat. Nos, ami az elsőt illeti, ezen úgy lehetne és kellene segíteni, hogy meg kellene különböztetni a hitvány lőrét a nemes asszútól. És ezzel mindjárt elesnék a második kifogás is, mert a nemes asszút — a nemes magyar lyrát (versben és nem versben) — mindig is szerette, kívánta a romlatlan magyarlelkű olvasó, ma

GONDOLAT

pedig kétszeresen sóvárog utána, hiszen gyöttrő kétségeiben lelki-
orvosság is lenne ez most a szá-
mára.

A tengernyi politika, szenzációs
riport stb. helyett, ami mind az ide-
gekre megy, vagy legalább ezek
mellett egy-egy tiszta, üdítő korty a
lélek italából, a tiszta, nemes
magyar poézisből. Ez az, ami után,
meggyőződésem és mondhatom, ta-
pasztalásom szerint, immár szomjú
epedéssel sóvárog az olvasó közön-
ség nagy és nem utolsó része.

Ez az éremnek az a bizonyos
másik oldala, amelyre bátorodom
itt felhívni szives figyelmét mind-
azoknak, akiket illet.

Mondhatnák — és mondják is —
erre, hogy szép, szép, de ennek a
gyógyító italnak a kiszolgálása nem
a napi-, hanem a heti-lapok, revük
stb. feladata. Csakhogy hol vannak
ezidőszerint ezek a hetilapok és
revük? Ami kevés van is, egyrészt,
a mai adminisztrációs és pénzügyi
nehézségek miatt, minimális a nyil-
vánossága, másrészt pedig képekkel
tömi meg ösztövért hasábjait s leg-
főleg még ócska szerelmi és detektív-
históriákat közöl s valósággal leszok-
tatja olvasóit az — olvasásról!

Ugy, hogy ezeket már jóformán
csak a képek gyors és felületes
„átlapozása” végett veszi kezébe a
közönség. Egyedül a napilap az
ma, amit elejétől végig átolvas-
nak s a közönség legnagyobb
része ebben keresi összes szellemi
szükségleteinek kielégítését. S a fenn-
tebb vázolt viszonyok között, persze
nem találja azt meg.

Sokat lehetne erről még beszélni.
Rá lehetne mutatni például arra, hogy
a bolsevizmust öntudatlanul vagy
tudatosan előkészítő nemzetietlen
szellemű destruktív sajtóorganumok
annak idején szinte özönnel szórták
a világnézetüknek megfelelő és cél-
jaikat szolgáló (sokszor egyenesen

erre a célra megrendelt) költői ter-
mékeket, teljesen tisztában lévén
azoknak roppant lélekformáló erejé-
vel. Minden egyéb, céljaiknak meg-
nem felelő hangot pedig minden esz-
közzel igyekeztek elnémitani. De
erről az egyebekről majd talán más-
kor. Most zárjunk ezzel a szerény
kéressel:

— Valamivel kevesebb idegizgatót
és valamicskével több sziverősítőt,
léleküditőt, lélekemelőt és akaratirá-
nyítót szerkesztő uraim, ennek az
amugy is elgyötört idegzetű, ezer két-
ség között tanácstalanul hánykolódó
szegény magyar olvasóközönségnek!
Egy kis magyar szivből fakadó,
magyar lelkű, magyar zöngzetű nemes
magyar poézist . . .

Lampérth Géza.

Somlay Artur a Bánk Bán Tiborcz szerepében.
Hercz rajza.

1875—1919.

Tizennégy esztendővel ezelőtt, 1905 folyamán Párisban egy szenzációs tartalmu könyv jelent meg, a címe: *Le Problème de l'heure présente*, a szerzője *Delassus*. Ebben a könyvben egy 1875-ből való zsidó akcióprogramról van szó, melyet egy talmudista eszelt ki. A következő évben *R. Vrba* prágai író *Die Revolution in Russland* című munkájába röviden átvette ezt a programot, amelynek főbb pontjait alább kommentár nélkül leközzöljük. *Delassus* művében a talmudista programja az I. kötet 631—640. oldalain, *Vrba* könyvében pedig a II. kötet 461. és a következő lapjain olvasható.

„Tudósaink évszázadok óta bátorsággal és rendíthetetlen kitartással küzdenek a kereszt ellen, népünk fokról-fokra emelkedik és napról-napra növekszik hatalma. Mienk napjaink istene, akit Áron a pusztában felállított, az aranyborju, korunk általános bálványja.“ Joggal jegyzi meg ezután a talmudista, hogy amíg Izrael kezében rengeteg tőke van, addig „valamennyi császár, király és uralkodóherceg nyakig el van merülve az adósságba.“ Ezeket az adósságokat a börze rendezi, a világ valamennyi börzén pedig javarészt a zsidók az urak. Minthogy a mezőgazdaság mindenkor az államok legnagyobb gazdagsága volt, Izrael fiainak minél több földbirtok megszerzésére és a nagybirtokok szétoztására kell törekedniök. Júda egyike a keresztény egyház legveszedelmesebb ellenségeinek. Ezért a zsidók

törekedjenek „a keresztény vallás hivei lelkébe annyi liberális eszmét, szkeptikus és szkizmatikus gondolatot beleplántálni, amennyit csak tudnak és mindenekelőtt gunnyal és csufolással rontsák le a papokkal szemben való megbecsülést. A felserdülő fiatalság hatalomba kerítése végett azt ajánlja a talmudista, küszöböljék ki a keresztény vallásoktatást a tantervekből. Ez esetben a hitoktatás teljesen a családra szorítkozik és mivel a legtöbb családnak nincs elegendő ideje arra, hogy ezzel a tantárgygyal foglalkozzék, a vallásos szellem fokozottan veszít erejéből és lassanként egészen kihál.

„A kereskedelemnek és a spekulációnak sohasem szabad az izraelita kézből kicsuszni. Elsőben is az alkohollal, vajjal, kenyérrel és borral való kereskedést kell a kezünkbe ragadni. Mi fogjuk mindenkinek a gabonát szállítani; ha azonban a nyomor következtében elégedetlenség támadna, még mindig lesz elég idő, hogy a felelősséget a kormányra háritsuk.“ „Valamennyi közhivatali pályát meg kell nyitni a zsidók számára“. A birói pálya és még inkább az orvosi a legfontosabb. „Az orvos belepillant a család legintimebb titkaiba és kezében tartja halálos ellenségeinknek, a keresztényeknek életét és egészségét.“ Szinte ördögi a következő tanács: „az izraeliták ne tegyék a mi szent hitünk asszonyait maitresse-ükké, hanem a

keresztény hajadonok közül válogassanak maguknak“.

„Ha az arany a legelső hatalom a világon, akkor kétségtelenül a sajtót illeti a második hely. Minthogy az említett terveket a sajtó segítségével nem tudjuk megvalósítani, testvéreinknek minden országban át kell venniök valamennyi napilap vezetését“. Ez esetben a zsidók „megszabhatják a világnak mit higgyen, mit tiszteljen, mit kárhoztasson.“

Az akcióprogramm imigy végződik :

„Amennyire csak lehetséges, a proletáriátust kell fenntartani és alá kell rendelni azoknak, akik pénzzel bírnak. Ily módon akkor fogjuk felrázni a tömeget, amikor nekünk tetszik. Felfordulásba és forradalomba hajtjuk és mindegyik katasztrófa nagyban támogatja a mi érdekeinket és gyors lépéssel visz közelebb egyedüli célunkhoz : a világon való uralomhoz.“

Tessék körülnézni, mi valósult meg e programmból!

S. J.

Valami a szenvedésről.

A hangos szenvedés mindig gyanus volt — mert a tökéletes szenvedés a legnéma. A feketekörmök diktaturája után két szenvedés sietett hangoskodni, mindakettő olyan gyanus, hogy az már nem is gyanus. Az egyik, a kisebbik és mulatságosabb, magyarok dolga lévén, természetesen ügyetlenebb is, ártatlanabb is, de jellemző. Van itt valami ellenforradalmi rokkantgyámolító féle s ezen nem meglevő egyesületet, szövetséget vagy pártot gondolk, hanem meglevő törekvést, irányzatot. Az emberek tucatjai nem Coriolánok — hiszen akkor Shakespeare nem irt volna tragédiát arról az egyről — és szívesen mutogatják sebeiket. Hogyan kapták, az mellékes. Mekkora a seb, az is mellékes. Ha seb nincs, jó a karcolás is, csak mutatósra lehessen kárminozni. Minden szabadságharcnak az a vége, hogy a hősei időmultával inkább szaporodnak számra, semhogy fogynának. Az ellenforradalmi fehér toll mindig többek

süvege mellett ékeskedik, mennél dicsőségesebbé és hasznosabbá válik ez a viselet, nem is szólva a tegnapi vörös gombosairól, akiknek börtönügyi szempontból is van miért tüntetöen, multakat bujtatóan fehérkedniök. De én azokról szólok, akiknek valóban volt valami közük az ellenforradalmakhoz s valóban kaptak néhány karcolást. Kaptak talán sebet is, de mint örvendetes jelenlétük bizonyítja, nem éppen halálosat.

Efféle urak és urfiak nagyon szeretnek most büszkén körültekinteni és sorozási szigorral vetköztetni másokat, hogy vannak-e sebhelyeik? Nos, valóban: nem mindnyájan sugdolóztunk, nyüzsögtünk, konspiráltunk és nem mindnyájan kiabáltuk tele a terrorlegényes utcákat, hogy holnap itt meg itt ellenforradalom lesz, ennyi meg ennyi órákor. Nem mindnyájan voltunk olyan haditudósítók, akik vacsora után megsürgönyöztük lapunknak, hogy kicsi hijja halva nem sürgönyözzük ezt a

GONDOLAT

tudósítást, mert „éppen az orrunk előtt vágott be egy robbanógránát”. Nem mindnyájan kóstoltunk bele az Országház pincéjébe, amelyben miatunk valóban és véglegesen otthagytá fiatal, reménnyel teljes életét egy nálunk tehetségesebb, komolyabb, értékesebb valaki, aki ma nem kérkedhet sébeivel, mert azok olyan igaziak voltak, hogy halálnak halálával belehalt. De mindnyájan ellenforradalmárok voltunk, talán annyira azok voltunk, hogy nem is tudtunk róla. Annyira a szivünkől áradott, agyunkból sugárzott, tudónkben lélekzett, neveltetésünkben gyökere-

zett, annyira az ösztöneinkben mozgott és a pórusainkon táncolt, hogy nem is maradt rajtunk külön hely, ahova medáliának kitűzhettük volna. A Lenin-fiuk talán minket is méltattak egy-két látogatásra s minket épp úgy nem találtak, mint őket. De mi ebből nem következtetjük azt, hogy ezzel máról-holnapra államtitkárokká vagy hazafisági szakértőkké léptünk elő. Álláspontunk ugyanis az, hogy a Lenin-fiuk nem alkalmasak arra, hogy lovaggá üsse nek bennünket. A tegnap tehetségtelenjei nem magasztosultak táltosokká a markos fegyencek büvös

Pethes Imre, a Nemzeti színház művésze.

Mencz I. rajza.

GONDOLAT

érintésétől. Nem tudom azt sem, hogy végleg szégyen-e, ha a mi falunkat nem dekoráltattuk akasztófaerdővel, hogy aztán érdemgallyakat szaggassunk róla? Az ellenforradalmak igazi hősei, úgy veszem észre, csöndesebbek a jeles büszkélkedők-nél. Két okból. Vagy meghaltak abba, hogy ellenforradalmárok voltak, vagy ellenforradalmárok voltak elsődlegesen és mindenképp azért, hogy a haza éljen s nem azért, hogy elsődlegesen és mindenképp ők megéljenek.

És aztán, ha már falut említettem, volt nekem is egy falum. Olyan ellenforradalmár volt, hogy az egész diktatura alatt nem mert odajönni senki elvtárs. Hát ez az én falum most szégyenletében elbujjon? Nem elég, hogy már egy szégyenen átesett: a „szabadság” kitörésekor ő maradt egyedül zsidóverés nélkül az egész környéken, még pedig azért, mert már ötévvel ezelőtt „kinézte” az utolsó zsidóját? Nos, hát csupán azokkal a „mi megszenvedtünk” és egyéb kitételekkel. Nekem ma két ember rokonszenves. Az egyik az a kommunista, aki az akasztófa alatt is meg meri mondani, hogy ő kommunista. A másik az az ellenforradalmár, akinek sokkal természetesebb dolog az, hogy szenvedett, hogysen ebből külön aranyláncot kerítene sértetlen nyaka köré és hurkot a honfitársai nyakára.

Van egy másik hangos szenvedés, amely aztán felháborítóbb és veszedelmesebb ennél az iméntinél. Az a bizonyos „mi is együtt-szenvedtünk a keresztényekkel,” amely helyenkint már azzá a krezcendóvá dagadt, hogy „mi kimutathatóan többet szenvedtünk”. Eszem ágában sincs valásról, felekezetről, vagy akár fajról beszélni. Világnézetről beszélek. Ez a fajtájú szenvedés ugyanis bezárt boltokra, kifosztott üzletekre, félbe-maradt spekulációkra, lehetlenné

tett businesssekre mutat rá, amikor önmagát igazolni és bizonyítani akarja. Nos, én nem beszélek e boltok, üzletek, spekulációk elismeréséről, amelyek pedig bizonyára nagyon lemérsékelnék e vélt szenvedések teljes értékét. Én elhiszem azt a hihetetlen dolgot is, hogy bizonyos egyének a vörös diktatura alatt rossz üzleteket is kötöttek. De figyelmeztettek arra, hogy más az: szenvedni és más az: veszteni. Amaz lelki folyamat, emez üzleti jelenség. Elhiszem, hogy van egy embertípus, amelynek szenvedés, véghetetlen és biblikusan átkozódó szenvedés, az örökkévalóságra szóló elkárhozás, ha nem köthet üzleteket és pedig feltétlenül jövedelmező üzleteket. De ez alapján csak károsodás — így vélelkszik egy megcsontosodott árja világnézet — és nem szenvedés. Ez mint testi és lelki folyamat is tisztán anyagi motívumokból forraszik és anyagi motívumokkal gyógyítható is. Nem helyezhető azonban ama másik szenvedés mellé, amely elsődlegesen anyagfölötti motívumokon indul és amelynek az anyagi motívumok is csak kifejezői s amely csak anyagiakkal sem orvosolható. Volt itt egy mélységes, keserű öldöklő szenvedés, amely az éjbeborongó jegenyefák alatt azt sirta a vörös éjszakába, hogy minden kösöntyűnket eldobnók, minden arany-ezüst marhánkat ráaldoznók, anyaszült meztelenen mennék neki a nagyvilágnak és tiz körmünkkel kaparnók össze falatunkat, hogy elevenen odafeküdnénk a koporsóba, csak a hazánk szabadulna föl e szégyen és gyötretés alól. Ez szenvedés volt. Igen, ennek a szenvedésnek is fáj az anyagi romlás, de nem mint rossz üzlet, amely egyformán fájna a világ bármely szögletében s amelyet egy jó üzlet jóvátenne az égbolt bármely tája alatt. Fáj, mert ezen a romláson át egy sajátos és pótolha-

GONDOLAT

tatlan faji etika, szépség, dicsőség, sajátos és pótolhatatlan emlékek, hagyományok, remények és ígéretek omlottak össze, itt, ezen az egy darab földön, fájt, mert ez a romlás elsődlegesen nem közgazdasági tétel, nem mérleg-rovat, hanem egy forró és közös léleknek üldöztetése, kárhozata, végveszedelme. Aki nem így szenvedett, nem volt és soha nem lesz közénk való és ha százszor kétpecsétes is különben a nemesi

levele és a keresztlő írása. De a Chanukka-mécses távol lobogott ettől a szenvedéstől s aki odaát szívére teszi a kezét, megvallhatja, hogy így volt és nem veheti rossz néven, ha nem fogadjuk szenvedéseink közösségébe csak azért, amiért egyszer ő is rossz üzletet kötött. Ajánlom némely nemzeti szövetségekben dolgozó kegyelmes és liberális kegyelmes uraknak.

Lendvai István.

Páter Bonaventura.

— Nyilatkozik a kommunizmus alatti élményeiről és az olasz-magyar barátságról! —

Mikor elindulunk az életúton, egyikünk sem tudja, hová ér, hová jut. Előre nem is sejthető fordulatok, események új, meglepő helyzeteket szülnek, belelöknek a történések sodrába, átfórnak bennünket, új célok, új akarások felé lendítik sorsunkat. Az élet nem matematika, előre — feltétlen bizonyossággal! — nem igen lehet kiszámítani azt, ami történni fog. Innét van az, hogy gyakran mi magunk csodálkozunk leginkább azon, ami velünk történik és azt véljük: álom az egész. Bizonyára a szelid és komoly szervita atya, akit ma Páter Bonaventura néven ismer fél Budapest, sem gondolta volna valaha az ő imádságos szerzetesi magányában, hogy olyan nehéz és fontos szerep vár rá az életben, amelyet — az olasz misszióval való nexusai révén — be kellett töltenie a proletárdiktatura alatt és amelyet betölt még ma is. Az olasz származású páter, aki a magyarságnak őszinte jóbarátja, olyan sok jót tett a Kun Bélának gyalázatos uralma alatt az elfogott és bebörtönzött magyarok érdekében, hogy ezáltal mindannyiunk háláját kiérdemelte. Nyílt titok, hogy milyen intim viszonyban volt a szim-

patikus Romanelli alezredessel és hogy ezt a barátságot is arra használta fel a derék páter, hogy segítsen rajtunk ott és akkor, ahol és amikor csak lehet. Páter Bonaventurának ez a tiszteletreméltó szerepe készített bennünket arra, hogy felkeressük azon kéréssel, mondjon el egyet-mást a kommunizmus alatti élményeiről a „Gondolat” olvasóinak, annyival is inkább, mert hisz az ő szerepének lerögzítésével a majdani történetírónak tesz szolgálatot a krónikáiról.

A déli órákban kerestük fel a pátert. Amint végigmegyünk a széles kolostori folyosón, megérint bennünket a zárdák misztikus csendje. Különös hangulat árad a vastag falakból és a régi képekből. A páter után kérdezősködünk. Azt mondják, fenn van a szobájában, a második emeleten. Megmondják a szoba számát és pár perc múlva már szemben ülök a halavány, eleven szemű szerzetessel. Megmondom miért jöttem, elmosolyodik és lassan, idegenszerű kiejtéssel, de jó magyarsággal beszélni kezd.

— A proletárdiktatura egész ideje alatt Budapesten voltam és tudomásal bírtam az összes ellenforradalmi

mozgalmakról. A vörösek szemében nagy szálla voltam és azért állandóan figyeltettek. A harmadik emeleti postahivatalból lestek rám a vörös nyomozók, azonkívül a földszinten is majdnem mindig volt egy-két kopó, akik szemmel tartottak. Én természetesen kezdettől fogva összeköttetésben voltam az olasz misszióval. Amikor elrekviráltak tőlünk mindent, élelmiszereket, pénzt, sőt még az egyes páterek zsebpénzét is, elmentem Carbone kapitányhoz, aki közbelépett és egy óra múlva visszakaptunk mindent. A zárdába lakókat akartak betelepíteni, sőt az volt a tervük, hogy az épületet átalakíttatják, de Romanelli intézkedett és így a vörösek tervéből nem lett semmi. Mondhatom azonban, hogy nem volt valami nagyon bátorságos a helyzetem, annyira nem, hogy néha kénytelen voltam másutt kérni éjszakai szállást. Egy éjszaka keresett is két vörös detektív, felfeszítették a szobám ajtaját, de én szerencsére nem voltam otthon. Egyébként a mi zárdánkkal szemben nem igen mertek tulságos agresszivitást gyakorolni, mert tudták, hogy az olasz misszió védelme alatt állunk s így még a magyar páterek is — aránylag minden nagyobb baj nélkül! — megszhatták azt a rabló világot!

— Fáber Oszkárékkal nem volt bajuk főtisztelendő uréknak? — kérdezem.

— A liquidáló-bizottság leltározatott, az értékpapírokat el is vitték, de azokat később — az olasz misszió közbenjárására — visszahozták. Henzler kapitánnyal felmentem Fáberhez, de csak a titkárával tudtam beszélni, akinek a kapitány nagyon erélyesen, sőt gorombán megmondta, hogy ne merjék még egyszer lábukat olyan zárdába betenni, ahol külföldi állampolgárok vannak, mert ő az ilyen rablási és lopási kísérleteket nem fogja tűrni. A titkárnak

írást kellett adnia arról, hogy tudomásul vette a tiltakozást.

— Az ellenforradalmi puccsok előtt és után rengeteg sokan kerestek fel, hogy az olasz misszió jóakaratu támogatását az én közvetítésemmel kikérjék. A látogatók egymásnak adták a kilincset és különösen a balul sikerült májusi és júniusi ellenforradalmi próbálkozások után tömegesen jöttek hozzám siró anyák, hitvesek, testvérek, jóbarátok és rokonok, akik összetett kézzel esdekeltek közbenjárásért. Nagyon sok esetben sikerült is a közbelépés. Mikes püspököt és Eszterházy Pált az olaszok segítségével a börtönből szanatóriumba segítették. Salemi és Henzler kapitányokkal több ízben sorra jártuk a börtönöket, ahol szorgalmaztuk, hogy az elfogottak jobb élelmezésben és bánásmódban részesüljenek. Horváth Győző századost, a májusi ellenforradalmi kísérlet egyik vezetőjét bizonyosan kivégezték volna, ha Romanelli meg nem menti a biztos haláltól.

— A június 24-iki ellenforradalmi puccs napján Kun Béla Romanellinél járt és halásápadtan látta az alvezredes szobájából, hogy a monitorok nemzeti trikolorral usznak a Dunán. Azt hiszem, hogyha ekkor néhány bátor ember lefogta volna ezt a haramiát, vége lett volna a kommunizmusnak. Én állandóan informálva voltam arról, hogy mit terveznek a vörösek és mit terveznek a mieink. A vörösek összes táviratait, amelyek a hadi helyzetre vonatkoztak, még az érkezés napján kézhez kaptam, rögtön olaszra fordítottam és eljuttattam a misszióhoz, amely azt Bécsbe továbbította. Mikor az ellenforradalom résztvevőit ki akarták végezni, én rögtön Romanelli-hez fordultam, Salemi kapitánnyal felkerestük Jancsikot, Kiss Miklóst és a

Romanelli alezredes, az olasz misszió vezetője.

Hercz I. rajza.

forradalmi törvényszék több tagját. Kiss Miklós azt mondta, ha szigorúak akarnának lenni, az összes résztvevőket ki kellene végeztetniök. Mi tiltakoztunk és figyelmeztettük őket, hogy az életükkel fognak felelni, Kiss Miklós az oroszországi és finnországi „fehér terrorra” hivatkozott, mi pedig az európai humanizmust emlegettük, amely nem engedi meg a tervbevetett kivégzéseket. Kiss Miklós dühös volt, mint egy vadállat, úgy, hogy attól kellett tartanom, hogy végül még minket is letartóztatnak. Azt az erélyes hangú jegyzéket, amelyet Romanelli az ellenforradalmi puccs után un Bélához intézett az elfogott ellenforradalmárok érdekében, én inspiráltam. Ezt a jegyzéket Henzler kapitány nyújtotta át Kun Bélának személyesen. Kun gunyosan mosolygott, mikor a jegyzéket elolvasta, de azért látszott rajta, hogy tisztában van vele, mit jelent ez a jegyzék. Még sok mindent lehetne elbeszélni a kommunizmus alatti élményeimről, de ezeket majd egy más alkalommal fogom önnek elmondani.

— Nem akarom tovább terhelni főtitisztelendő uram! Még csak annyit legyen szives elmondani, mi a véleménye az olasz-magyar barátságról? — kérdezem Páter Bonaventurától.

— Remélem, hogy az olasz-magyar barátság a jövőben a legjobb lesz, annyival is inkább, mert a két nép között érdekellentétek nincsenek. Hiszem, hogy a múlt történelmi kapcsolatai, a jelen és a jövő közös gazdasági érdekei össze fogják hozni ezt a két testvér nemzetet. Bizom abban, hogy Fiume az olaszoké lesz és Magyarországnak már ebből a szempontból is vitális érdeke, hogy jó barátságban éljen Olaszországgal. D'Annunzio vállalkozását nem tartom ugyan komolynak, de az bizonyos, hogy az olasz nép ragaszkodik Fiuméhez és Fiume is olasz akar maradni.

Most jött egy tiszt Fiuméből, azt mondja, hogy ott az ellátás nagyszerű; nem igaz, hogy a magyarokat kiutasították.

P. Bonaventura szervita házfőnök.

— Milyen a közellátás Olaszországban? — érdeklődöm.

— Nagyon jó. Olaszország Dél-Amerikából kap élelmiszereket. Egy kg. kenyér 70 centesimóba kerül. Sokan attól tartottak, mások pedig abban reménykedtek, hogy Olaszországban ki fog törni a bolsevizmus. De hát ez teljesen kizárt dolog! Kun Bélának sok pénzt költöttek agitációra Olaszországban, még sem ment a dolog. Most pedig teljességgel lehetetlen.

A beszélgetés rendjén megtudtam még, hogy Páter Bonaventurát családi nevén Galleráni Antalnak hívták, 1882-ben született Cento-ban, a ferrarai tartományban. Tanulmányait részben Bolognában, a magyar remniscenciákkal terhes szép olasz városban, részben Egerben végezte. Tizenyolc éve van Magyarországon és immár másodízben Budapesten.

GONDOLAT

A főtitiztelendő ur fázósan összébb huzza a hawelock-ját (nagyon hideg van a szobájában), föláll és mosolyogva nyújtja a kezét. És én azzal az érzéssel távozom, hogy páter Bonaventura valóban igaz barátja, őszinte jóakarója ennek a szegény, megkínzott, mindenéből kifosztott Magyarországnak. Sz. P.

Panaszos ember levele a Szerkesztőséghez.

Vettük az alábbi sorokat:

Tekintetes Szerkesztőség!

Nem tudom, hogy jó helyen kopogtatok-e, ha a „Gondolat“-hoz fordulok, de lévén nekem is egy jó gondolatom, talán mégis Önökhöz kell fordulnom. Tudniillik nagy baj van az egyes lapok, különösen a Népszava terjesztésénél. Kérem, én kérem mindennap a trafikomban a Népszavát és azt mondják, hogy nincs! Nem érdemes tartani, nem veszi senki. Megyek máshová, idegen trafikba, ott azt mondják nagy udvariasan, hogy már elfogyott. A harmadik helyen megint nincs, a negyedikben ismét elfogyott. A multkor végigjártam az egész körutat, míg végre a Lipótvárosban ráakadtam az én kedves Népszavámra. Gondoltam: megkérdezem az okát, hogy miért épen a Lipótvárosban van annyi Népszava, holott ez köztudomásulag nem éppen proletárnegyed. Megkérdezem a trafikosnét, egy kissé túlmolett, sasorrú hölgyet, akiről senki se hiheti, hogy nem hatágú nemes és a következőképp felelt: „Ja kérem a Népszava a mi szavunk, a lipótvárosi nép szava!”

Proletárérzésem nemes felháborodásával hagytam ott a dicsekvőt, aki úgy látszik a kommunistáktól is — angolosan szólva — elnacionalizálta az én kedves

lapomat. Irtam rögtön a Népszava szerkesztőségének, hogy üzenje meg, mi az igaz ebből az ügyből?

Hát uramfia! Kapok a napokban egy Népszavát, benne egy kis cédulára írva a választ feltett kérdésemre: „Megátkoz a gyermeked, ha továbbra is ezt a zsidó lapot olvasod. Járasd a Nemzeti Ujságot és Képes Krónikát!”

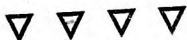
Hát kérném tisztelt Szerkesztőség, van nekem egy tiszteletteljes kérdésem. Ki volt az, aki nekem ezt üzenté? A Népszava lett-e nemzeti ujsággá, vagy az a bizonyos Nemzeti Ujság alakult-e át a nép szavává?

Én csak egytől félek és ezt be is vallom. Talán mégis annak a sasorrú molett nőnek van igaza, hogy a Népszava lett a lipótvárosi nép szava és a Nemzeti Ujság meg a magyar nép szava. Akkor pedig végünk van!

Szives megnyugtatójukért esedezem

Grób Jenő
szervezett magánalkalmazott.

(A választ megadja a közönség. — Nyugodjék békében. A szerk.)

Kun Béla és a kereszténység.

Hogy bolondították egymást a népbiztosok.

Abban az időben történt, amikor életünk és vagyónk korlátlan ura, Kun Béla holmi szépséghiba miatt kénytelen volt visszahívni bécsi követét, Bolgár Eleket, akit Czóbel Ernő váltott fel a magyar követségnek csufolt bécsi agitációs-tanyán.

Épp az olasz misszió épületéből osontam ki nagy óvatosan. Perzselő nyári nap volt. A Magyar Király-szálló előtt összetalálkoztam a kvietáit bécsi követtel, Bolgár Elekkel, ki egykor kollegám volt egy tudományos intézetben. Arcán fáradt unalom, gomblyukában rikitószínű virág. Lényén „a tettekkel tényező” emberek fontoskodása. Megállított és együtt haladtunk tovább.

Beszéltünk a bécsi viszonyokról, ahol — szerinte — napokon belül szintén fedél alá jut a kommunizmus. Majd — szó szót követve — sor került az én egyéni nézeteimre is a vörös világot illetően. Bolgár ismerte meggyőződésemet, munkásságomat, amely merőben ellentéte volt az övének, hiszen ama tudományos intézettől is „klerikalizmus” miatt kellett megválnom. Kérdésére vagy őszintén felelni, vagy füllenteni kellett. Mit tegyek? Megmondtam, hogy én bizony sehogysem tudok és nem is fogok a mai állapotokba beleilleszkedni.

— A magafájta emberek legjobb, ha elhagyják az országot — jegyezte meg finoman és fölényesen Bolgár Elek. Mi csak olyan emberekkel dolgozhatunk, akik meggyőződéssel állnak hozzánk.

— Engedjen meg, hát csak olyan embereket tudnak meggyőzni, amilyenek ma önök mellett állnak? Hisz a kloaka népe van fórumon!

Ez merész volt. De Bolgár nem vette rossz néven. Szeme messze ré-

vezett, mintha a távolban látta volna már a disztelen bukást és örömet visszasurranna a szürkeségbe, amelyből Károlyi idején Lukács Györggyel együtt szerkesztett, „föld alatt” készült Vörös Ujság hívta elő. Hozzám fordult.

— Önnek igaza van, történtek hibák, másként esett, mintahogy mi kiterveztük. De majd megváltozik minden, ha az önhöz hasonlóak csatlakoznak hozzánk.

— A magamformák nem lesznek Kun Béla csatlósai, feleltem.

— Látja kérem, ez az, — heveskedett az exkövet. — Milyen elfogultak és egyoldaluan ítélők önök. Kun Béla! Erről a zseniális és páratlan emberről csak azt hiszik el, azt tudják, amit az eszükvesztett gyávák hirdetnek, rebesgetnek. Hogy vértszomjazó tigris, hogy csak hatalomra és gazdagságra törekszik, hogy kalandor, szerencsevadász és más efféle. De azt nem mondják el, hogy milyen nagy és nemes lélek, becsületes és okos, aki csupán ideáljáért, az emberiség javáért dolgozik. Mindent ezért tesz. Keresztény eszmével van eltelve és életének legnagyobb szomorúsága, hogy nem született kereszténynak. Mi jól tudjuk, hogy az ellenforradalom lappang, de azt is tudjuk, hogy sohasem fog kitörni. Én rendületlenül bízom a kommunizmus diadalában, mely az egyedül helyes és jogos be rendezkedés. Ne higgye, hogy gépies szólásmódokat ismételtek. Mi elveinkért harcolunk és ki is tartunk mellettük. Kun Béla pedig, akitől mindnyájan tanulhatunk, diadalra vezetni eszménket, főként a jobb elem segítségével, amely föltétlenül csatlakozni fog.

Akkor önök is híveink lesznek és majd belátják, hogy Kun Bélát a legőszintébb jóakarát, idealizmus és főleg igazi keresztény eszme vezeti műve megalkotásában. Mi nem tehetünk róla, hogy csak zsidók vannak az első sorban, ez kétségtelenül faji tulajdonságaink következménye. Egyébként a diktaturát Kunfi és társai irányították helytelen irányba...

Őszinte meggyőződés csengett az exkövet szavaiban. Ugyilátszik fanatikusan hitt bennük és elhitte Kun Bélának az idealizmust és a kereszt-

ténységet. És én, vajjon mit is felelhettem volna rá? Elképedve e nagyszabásu merészségen, elbucsuztam, Csak azt szeretném tudni, vajjon a 131 nap embertelen borzalmai, a Lenin-fiuk, az Országház pincéje, a keresztény üldözés, a templomban való lövöldözés, a sok kinzás és gyilkosság még erősebben megérlette-e Bolgár elvtársban barátja és mestere, Kun Béla „keresztény“ mivoltában való hitét.

... Azon az éjszakán azonban nem aludtam otthon. (—f—)

Csináljanak rendet a Munkásbiztosítónál!

A munkásság érdeke az államosítást követeli.

Azok a borzalmas visszaélések, az a tarthatatlan párturalom, amely a magyar munkásság baleset és betegségyezésére alapított intézetét az utóbbi időben a legszégeyenteljesebben diszkreditálták, csak az érdekelt munkások előtt ismeretesek. De most már elérkezett az idő arra, hogy a munkásság filléreiből fenntartott Munkásbiztosító és Betegségyező Pénztár ügyeibe a kormány is beleszúrjon és az összes érdekeltségek, a munkásság és az alkalmazott tisztviselők kivánságára a kommunizmusnak ezt az utolsó fészket az államosítás által megtisztítsa és eredeti rendeltetésének visszaadja.

A Pénztár célja a munkások baleset és betegség esetén történő ségyezése volna és ehelyett a szociáldemokrata és kommunista agitátorok, titkárok és ujságírók tápintézetévé alacsonyodott le. Hevesi népbiztos öntelten hirdette már a kommün alatt, hogy a Munkásbiztosító köztemető-úti épületében folyt a kommunisták minden fontosabb tanácsko-

zása. 150 tisztviselőjét szabadságolta a kommün a Pénztárnak, tisztán agitációs célokra, de tényleg jó agitátor-tenyésztő is volt az intézmény, ahol Bresztovszky Ede a kommunista párt titkára, Kis Adolf egészségügyi népbiztos, Kálmán Miksa politikai megbizott, Hoffmann Béla, a VII. ker. munkástanács elnöke, Braun Hermann, a kereszténység véreszáju ellensége találtak oltalomra és biztos megélhetésre. Semleges tisztviselő alig juthatott be a Pénztárhoz, különösen keresztény nem és ha már bejutott, előmenetelre semmi reménye sem volt. Az egyik keresztény tisztviselő, örökös mellőztetésén felháborodva egy alkalommal tiltakozott Blüchler titkár úr előtt, mire az egész nyíltan visszavágott:

— Ja, sajnálom, de maga nem a mi vérünk!

Nem csoda ilyképpen, hogy a Pénztár 600 tisztviselője közül 400 kommunista, 150 a régi szociáldemokrata párt tagja és alig egy pár

elnyomott ember van, aki véletlenségből, mint disz-keresztény bekerült a párt kegyeltjei közé.

Sugár Károly, a Nemzeti színház művésze
a Bizanóban, Kórax szerepében.

Közben a munkások pénzét óriási fizetések és tiszteletdíjak címén teljesen elpazarolják. Hiába írja a Népszava, hogy a bevételeknek csak 10–12%-át fordítják tisztviselői fizetésekre, igenis a munkásság verejtékkel keresett és keservesen befizetett filléreinek több mint 50%-a megy fel az adminisztrációs költségekre. A munkásság már régóta rossz szemmel nézi ezt a garázdálkodást, de a közelmúltban annyira ismeretes vörös terrorral szemben nem tudta akaratát érvényesíteni.

A Pénztár tisztviselői között is a legnagyobb elégedetlenség és bizonytalanság érzete uralkodik. Az előmenetel a pártagitációban való részvétel méreteitől függ. Az illetményszabályzat és a nyugdíj kérdése mind az államosítás segéd-eszköze után kiált. A Pénztár vidéki fiókjainak (kb. 96 volt azelőtt) összes nyugdíjalapja alig 1 és fél millió korona és így még a 90–100 korona nyugdíjat is a 40 évi szolgálat után legjobb esetben az elhunyt alkalmazott özvegye kapja meg, 60–70 éves tisztviselők dolgoznak inkább, sem hogy éhen haljanak.

A Munkásbiztosítóval szemben az elégedetlenség a legnagyobb fokra hágott. Az érdekelt munkásság és hivatalnokok sürgetésére Csilléry közegészségügyi miniszter elhatározta a Pénztár államosítását, mivel a kommunista agitátorok segélyhelyét végre is vissza kell adni a munkásságnak és az országnak.

A Népszava már napok óta a legelkeseredettebben vagdalkozik és tiltakozik az államosítás ellen a munkásság nevében. Nagyon jól ismerjük mi azokat a „munkásokat”, akik ezeket a cikkeket írják és sugalmazzák. Őt-hat állását féltő kompromittált egyénről van mindössze szó. Ezek azok az urak, akik a „jogrend” (egyszerre eszükbe jutott!) és a szabadság

nevében tiltakoznak és gyüleseznek a nyilvánosság teljes kizárásával. Így nov. 4-én este 7 órakor összegyűltek ezek az elégedetlen urak tizen, Bánóczy titkár Wesselényi-utcai lakásában, ahol elhatározták, hogy ellenszegülnek az államosításnak, sztrájkba lépnek és új elnökséget is választanak a cikkünk elején közölt társaságból KIRSTEER JÁNossal az élén. A felsoroltakon kívül alelnökül Bánóczyt, titkáruul dr. Törzs Lajost, Hoffmann Bélát, jegyzőkül Szikra Gyulánét és Kovács Gézá, választmányi tagokul Bresztvszky Edét, Kálmán Miksát, Kis Adolf volt népbiztost, Baron Ferencet, Kemény Jánost és a keresztényellenes izgatót Braun Hermann, felügyelőkül Hoffer Istvánt és Szerdahelyi Sándort, a kompromittált „gyermekbarátot” jelölték. Majdnem mind súlyosan terhelt kommunisták. Ezen az értekezleten állították össze azt a kommünikét, amelyet a Népszava a „Munkásbiztosító Pénztári Alkalmazottak Országos Egyesülete” tagjainak határozataképpen közöl.

Elsősorban is ilyen egyesület nincs, ez még a kommün alatt beolvadt a Magántisztviselők Szövetségébe és azóta sem vált ki. Nem lehet tehát szükséghez képest előrangolni. Ami pedig a sztrájkot illeti, amellyel az érdekes társaság fenyegetőzik, annak is meg van az ellenszere. Van még elég munkanélküli tisztviselő az országban, akik lesznek, ha nem is olyan jó szocialista-kommunista agitátorok, de munkás tisztviselők bizonyára.

Mi a munkásság és a közérdek nevében a legerélyesebben követeljük a Munkásbiztosító megreformálását és megtisztítását. A Pénztár a munkásoké és nem a szocialista-kommunista párté. Nem türhető, hogy a népsegélyezés helyett jótorku, de hivatalukat mellékes foglalkozásnak tekintő emberek élőködjenek a munkásság filléreire. Csilléry miniszter, amint értesülünk, egy pártatlan orvost — dr. Benardot — állította a Pénztár élére, ehhez mi is hozzájárulunk, de követeljük, hogy teremtsenek rendet ebben a politikai segély-dzsugelben.

(gj.)

A KERESZTÉNY SAJTÓ

nagyszabásu kiépítésére a Központi Sajtóvállalat részvényeinek jegyzése november hóban is folytatódik. — E cél eléréseért minden áldozatot meg kell hoznunk. Minden egyes részvényjegyző csinos kiállítású részvényeket fog kapni. Minden egyes részvény ára az alapítási költséggel együtt 26 korona. Bővebb felvilágosítást a Sajtóvállalat propaganda-osztálya (IV., Gerlóczy-utca 11. sz.) ad. Ott lehet részvényt jegyezni s onnan kell levélben vagy táviratilag a részvényjegyzési íveket is kérni. Vidéki részvényjegyzőink tájékoztatására közöljük, hogy a jegyzett részvények árát helyezték el olyan helybeli bankba vagy takarékpénztárba, amelynek postatakarékpénztári csekkszámhája van és utasítsák az intézetet, hogy clearing útján utalja át a pénzt a Központi Sajtóvállalat Részvénytársaság 40.000 számú csekkszámhájára. Ma másfajta pénzforgalom nincsen, viszont pedig úgy a részvényjegyzők, mint a részvénytársaság szempontjából fontos, hogy a pénz átutalása megtörténjék.

Aktuális problémák.

Miért van a Szépművészeti Múzeum elzárva a nagyközönség elől? Miért van, hogy ennek a szegény országnak legszegényebb intelligens osztálya még saját hazájában található szépségektől is el van tiltva?

A múzeum délelőtt 10–1-ig áll nyitva, tehát abban az időben, amikor a nagyközönség 99%, az intelligencia dolgozó, hasznos zöme nem látogathatja. Marad részére az egy vasárnap délelőtt, heti egy délelőtt kevés, túlsok a kopogás, járkálás, lárma s akkor is a múzeumnak csak egyes, mindig ugyanazon osztályai vannak nyitva, míg a többiek örökké hozzáférhetetlenek maradnak.

Nem tudom, kinek a rovására kell ezt irni, de itt nem lehet semmi mentség, nem lehet az a megbízható őrszemélyzet kis száma, tessék egyik nap délelőtt, másik nap délután nyitva tartani a múzeumot s még kevésbé lehet mentség, hogy most nagyobb dolgokra kell gondolnunk, mert épp az a baj nálunk, hogy mindenki az országot akarja megmenteni ahelyett, hogy a maga dolgát végezné kifogástalanul.

Életek mulnak el, intelligens életek, fejlődni mohó lelkek, anélkül, hogy egy sugarat kaphatnának messze országok világló remekeiből, emberlelkek örökbe szóló kinyilatkoztatásaiból. De ez más per és itt más a bíról

De hogy itt, saját hazájukban, mérnökök, tanárok, diákok, egyetemi hallgatók, hivatalnokok, dolgozó intelligens férfiak és nők még ehhez a szépséghez se jussanak hozzá, ez rettenetes!

Nem gondolt-e soha arra az igazgatóság, hogy a múzeumi nem azért van, hogy idegek olvassák a város nevezetességei közt (és családjanak benne), nem azért, hogy néhány tudós játsza képei közt jelentéktelen és holt játékaikat, hanem bekapcsolódás legyen sokak életébe, sokaknak nagy megmozdulása a mélyebb kultúra felé, szépnek és harmóniának nyitott szentélyü temploma, fölfelé ragadó eleven erő.

Nem érezte-e soha az igazgatóság, hogy képeiben hatalom és fény van, amit nem szabad elzárni előlünk, nem azért, hogy Giorgione emlegetésével proccolhassunk, hanem, mert a lélek tiszta és mély műveltségét akarjuk, akarjuk a szép tiszta élvezetét, hogy általa is jobba lehessünk.

Akarjuk, hogy megmárthassuk lelkünket teremtő lelkek mélyeséges vizeiben, intenzívebb életek feszülő erejében, szent entuziasmusában. Hogy megmozdítsa szellemünket az öröm lendülete, elmélyítse a fájdalom tiszta formája.

Itt nem lehet kifogás, ennek a minden jóból és szépből kitaszított intelligenciának joga van arra, hogy a városában összegyűjtött szépség sugár legyen életében, felfrissítő vigasztalás, hogy tanulhasson, ha akar.

És lássa meg az igazgató úr, hogy sokan vagyunk, akikben a szépség és a lélek neme-sebb életének mélyeséges szerelme lobog és bár magyarok vagyunk, most már nem fogjuk engedni, hogy bármilyen ostoba kis okok, bárkinek tétlen tehetlensége, értelmetlen kicsinyeskedése eltaszítson a szépség egy közös kútjától is.

∞

Szénhiány miatt szünetel a tanítás. Ugy tudjuk, hogy a fűtőanyag hiánya miatt az iskolák kénytelenek voltak hazaküldeni a diákokat s így — előreláthatólag — ezen a télen huzamosabb ideig szünetelni fog a tanítás. Ez magábanvéve is nagyon szomorú jelenség, ha azonban figyelembe vesszük azt, hogy a háborus esztendő és a bolsevik-világ már eddig is minő pótolhatatlan károkat okoztak az oktatás és nevelés ügyének, ugy ezen újabb kényszer-szünetet szinte megdöbbenőnek kell mondanunk, bár abban éppenséggel nem kételkedünk, hogy a diákok nagyrésze kénytelen-kelletlen bele fog majd törődni ezen — a mostoha körülmények diktálta — helyzetbe. Mi azonban, akik megvagyunk róla győződve, hogy csak egy tudásban és erkölcsben gazdag magyarság tud megbirkózni a reá váró nagy feladatokkal, akik tudjuk, hogy a fél-műveltség, fél-tudás már eddig is milyen sok bajnak vált az okozójává a magyar közéletben, nem mehetünk el szó nélkül az iskoláknak ezen újabb próbára tevése mellett. És nyomatékosan fel kell hívunk az intéző köröknek figyelmét arra, hogy már most tegyék beható megvitátás tárgyává, miképpen lehetne és kellene azokat a károkat, amelyeket a háboru és a bolsevizmus okozott az oktatás és nevelés terén, a közérdeknek és a jogos magánérdekeknek szem előtt tartásával kipótolni.

□ □ □ □

Krónika.

Magyar kurzus a színházakban. Egyik lapban olvasom, hogy színházainkban magyar kurzus kezdődik. Már magában véve az is szomorú, hogy ezt az önként értetődő tényt, mint örvendetes javulást kell elkönyvelnünk, azt azonban semmiképen sem tudjuk megérteni, hogy akad ujságíró és ujságolvasó, aki elhiszi, hogy színházainkban most már valóban magyar kurzus következik. Azt szívesen elhiszem, hogy most pillanatnyilag színházaink számolni kénytelenek a közönség jó részének hangulatával és ha egyébert nem, hát konjunkturális okokból is hajlandók kaput tární a nemzeti irányu művészetnek. Abban azonban mély tisztelettel bátrak vagyunk kételkedni, hogy már valóban itt van az a bizonyos magyar kurzus. A budapesti színházak egy része annyira üzleti vállalkozássá fejlődött, annyira hatása alatt állott a magyar tehetségeket szinte erőszakkal elnyomó és a szerencsés faji nexusokkal bíró írókat égbe magasztaló sajtónak, hogy mindaddig míg a színházak megmaradnak ilyen színházi vegyeskereskedéseknek, mindaddig, míg az ujságokban szóhoz nem jut a komoly és tisztességes kritika, addig a színházak magyar kurzusáról beszélni legalább is korai. Mi tisztában vagyunk bizonyos elemi kérdésekkel és így tudjuk azt, hogy a művészeti, irodalmi alkotásokat nem lehet és nem szabad politikai pártállás és faji hovatarozandóság szempontjából mérlegelni. De attól félünk, hogy épen a másik táborban, az irodalom és művészet törzsfőnökei nem voltak — és még talán ma sincsenek! — egészen tisztában ezzel a kritikai ábécével. Az egyik oldalról ez, a másikkól pedig azon körülmény, hogy a színházak el vannak árasztva a fajrokon sajtó által agyonreklámozott művészekkel és művésznőkkel, igazolni látszanak azon feltevésünket, hogy a színházakban most még nem kezdődött magyar kurzus. De erős a hitünk, hogy kezdődni fog.

∞

(Vázsonyi: „... a mi jelszavunk is a keresztény Magyarország.”) A Liget-klub október 21-én megtartott szezonnyitó matinéja az Erzsébetváros és a Lipótváros képviselőletében megjelent neo-arisztokrácia előkelő közönsége előtt a rendkívüli sikerekben gazdag svájci turneejáról megérkezett Vázsonyi Villy koloratur-soubrette ünnepeltetése jegyében folyt le. Az exkluzív-jellegű estélyt Vázsonyi „Elmegyek a templom előtt”

című népdal nyomán inspirált rapszódiaja nyitotta meg, amellyel rendkívüli megértéssel és intelligens artisztikumával Lovászy ur zongorakisérete kifogástalan harmóniában állott. Nem győzzük hangsúlyozni azt a meglepő és örvendetes fejlődést, amelyről népszerű soubrette-unk hangja — a rabulisztika drámai kitöréseitől a sensitiv sarco egoismo lirájáig minden árnyalatot tökéletes illúzió erejével intonálni tudó talentumával — tanuskodik. Ha visszaemlékezünk a közelmúltban szenzációt keltett „O du liberalista Augustin” marciális alakítására, amelyben a pallost ragadó Alborák imposszibilis felhördülése nyomán libabőrös lett a hátunk és ezt párhuzamba állítjuk a Liget-klub intim és művészi értelemben szentimentális par excellence hipokrizisével: fenntartás nélkül el kell ismernünk a népszerű soubrette opportunus zsenialitását. Ugron jó volt. Varjassy „Gargalizáló kaméleon”-ja nagy derűtséget aratott.

∞

Karinthy Frigyes helyreigazítást kér. Karinthy Frigyes, a lapunk harmadik számában megjelent azon cikk kapcsán, amelyben bizonyos pénzekekről volt szó, amelyeket egyes írók kaptak a proletárdiktatúrától, levelet intézett hozzánk, amelyben közli velünk, hogy ő a kommüntől soha egy krajcárt sem vett fel s azt a bizonyos 3500 koronát a „Holnap reggel” című darabjáért tantiém gyanánt fizették ki neki. Megjegyzi, hogy a darabot még a kommün előtt játszották s azért fizették ki az Operaháznál, mert ott volt a színház pénztára. Amidőn ezt a bejelentést készségesen tudomásul vesszük és bejelentjük olvasóinknak, — nem hallgathatjuk el — hogy a védekezésnek azon módja ellen, amelyet Karinthy folytat, óvást kell emelnünk. Ő ugyanis, míg egyrésztől védekezik az ellene emelt vád ellen, addig másrésztől lapunkat támadja és gyanúsítja olyan abszolút fölényes és gunyoros hangon, ami indokolt-nak a legkevésbé sem mondható. Az, hogy bennünket a Pesti Futárral von egy kalap alá, csak azt bizonyítja, hogy nemcsak mi tévedhetünk bizonyos dolgokban, hanem ugyancsak alaposan téved Karinthy Frigyes is. Legyen róla meggyőződve a Holnap reggel írója, hogy mi is vagyunk olyan igazságkeresők és igazságszeretők, mint ő, s a különbség közöttünk legfeljebb az, hogy a mi tévedésünk mindig jó hiszemű tévedés, míg Karinthy-ról — a levelét elolvastva — ezt nehezen tudjuk elhinni.

◆ Minden keresztény magyar ember
a „Központi Sajtóvállalat” R. T. ujságjait olvassa! ◆

Képes Krónika

Szépirodalmi, művészeti és társadalmi hetilap
Megjelenik szombaton

Szerkeszti: **ZIGÁNY ÁRPÁD**

Fotoriporter : Harsányi Gyula.

-- Rajzoló: Wesely Norbert.

Kiadja : a „Központi Sajtóvállalat R. T.”

Szerkesztőség: VIII., Szentkirályi-u. 28. Telefon: József 65.

Kiadóhivatal: IV., Gerlóczy-u. 11.
Telefon : 107-37.

Előfizetési árak:

Egész évre	96 kor.
félévre	48 kor.
negyedévre	24 kor.
egy hónapra	8 kor.

Egyes szám ára 2 korona.

Nemzeti Ujság

Szerkeszti:
TÚRI BÉLA

Szerkesztőség:
VIII., Szentkirályi-utca 28. szám.
Telefon: József 65 és József 66.

Kiadóhivatal:
IV. ker., Gerlóczy-utca 11. szám.
Telefon: 107-37.

Előfizetési árak:

Egész évre	220 kor.
félévre	110 "
negyedévre	56 "
Egyes szám ára	80 fill.

Kiadja : a Központi Sajtóvállalat R. T.

Új Nemzedék

Szerkeszti:
MILOTAY ISTVÁN

Szerkesztőség:
IV. ker., Gerlóczy-utca 11. szám.
Telefon: 75-09 és 75-88.

Kiadóhivatal:
IV. ker., Gerlóczy-utca 11. szám.
Telefon: 75-09.

Előfizetési árak:

Egész évre	220 kor.
félévre	110 "
negyedévre	56 "
Egyes szám ára	80 fill.

Kiadja : a Központi Sajtóvállalat R. T.

NEUE POST

egyetlen németnyelvű ker. politikai napilap.

Szerkeszti: **HUBER JÁNOS**

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

IV. kerület, Haris-bazár 1. sz.

A magyarországi német keresztények legkedveltebb lapja.

Egyes szám ára 50 fillér.

Kiadja a „Központi Sajtóvállalat R. T.”